

ሄፓታይቲስ ቢ ቅልጡፍ ሐቅታት

ኩሉ ከትፈልጡዎ ዘለኹም ኣብ 2 ደቐቐ ወይ ትሕቲኡ!

ሄፔታይቲስ ቢ እንታይ እዩ?

ሄፔታይቲስ ቢ ኣብ ዓለም እቲ ዝበዝሐ ናይ ጸላም ኩብዲ ረኽሲ እዩ። ብሰንኪ ቫይረስ ሄፔታይቲስ ቢ (HBV) ዝመጽእ ኮይኑ፣ ንዋህዮታት ጸላም ኩብዲ ዘጥቅዕ ኮይኑ ናብ cirrhosis (በሰላ)፣ ድኻም ጸላም ኩብዲ ወይ መንሽሮ ጸላም ኩብዲ ከስዕብ ይኽእል።

ዝበዝሑ ጥዑያት ሰባት ምስ ዓባይ ቦቲ ቫይረስ ዝተለኸፉ ሰባት ነቲ ረኽሲ ከምክቱዎን ነቲ ቫይረስ ካብ ደምም ከጽርዩን ይኽእሉ እዮም። እዚ ክሳብ 6 ወርሒ ከወስድ ይኽእል እዩ፣ ኣብዚ ግዜ ድማ ንካልእ ሰብ ክለኸፉ ይኽእሉ እዮም። እቲ ዘሕዝን ግን፣ ዕሽላትን ንኣሽቱ ህጻናትን ንዘHBV እንተተቐብሮም ሕዱር (ንዕድመ ምሉእ) ረኽሲ ናይ ምምዕባል ዝለዓለ ሓዲጋ ኣለዎም።

ብገምጋም 5-10% ካብ ዓባይቲ፣ 30-50% ካብ ህጻናት፣ ከምኡውን 90% ዕሽላት ነቲ ቫይረስ ከቃለሱ ስለዘይከእሉ ሕዱር ረኽሲ ከማዕብሉ እዮም። ብሕዱር ሕማም ዝተለኸፉ ሰባት ነቲ ቫይረስ ናብ ካልኣት ከመሓላልፍዎ ይኽእሉ (ዋላውን ምልክታት ሕማም እንተዘይብሎም) ኣብ ዳሕራይ ዕድሚኦም ድማ ሕማም ጸላም ኩብዲን መንሽሮ ጸላም ኩብዲን ናይ ምምዕባል ሓዲጋኦም ዝለዓለ እዩ።

እቲ ጽቡቕ ዜና ግና ሄፔታይቲስ ቢ ብውሑስን ውጽኢታውን ዝኾነ ክታበት ክከላኸል ከም ዝኽእል እዩ። ነቶም ምስ ሕዱር ሄፔታይቲስ ቢ ዝነበሩ ሰባት እውን ውጽኢታዊ ፍወሳታት ኣለዉ።

ሄፔታይቲስ ቢ ብቁጽፊ

ኣብ ዓለም፡-

- 1.5 ሚሊዮን ክለኸፉ እዮም
- ኣብ መላእ ዓለም 296 ሚሊዮን ሰባት ብሕዱር ሕማም ሄፓታይቲስ ቢ ተለኺፎም ኣለዉ
- ኣብ ነፍሲ ወከፍ ዓመት 820,000 ሰባት ይሞቱ - ኣብ ነፍሲ ወከፍ 30 ካልኢት 1 ሰብ - ከም መንሽሮ ጸላም ኩብዲ ዝኣመሰሉ ጸገማት ናይ ሄፔታይቲስ ቢ

ኣብ ኣሜሪካ፡-

- ብውሑዱ 20,000 ሓደሽቲ ሰባት ክለኸፉ እዮም
- ክሳብ 2.4 ሚሊዮን ኣሜሪካውያን ብሕዱር ሕማም ሄፔታይቲስ ቢ ዝተለኸፉ እዮም
- ኣሽሓት ኣሜሪካውያን ብሰንኪ ሄፔታይቲስ ቢን ሕልኸላኻቱን ከም መንሽሮ ጸላም ኩብዲ ይሞቱ

ሄፔታይቲስ ቢ ምኽልኻል ይኽኣል ድዩ?

እወ! ብዛዕባ ውሑስን ውጽኢታውን ክታበት ሄፔታይቲስ ቢ ንኣኪምኩም ሕተቱዎ ከምኡውን ንገዛእ-ርእሰኹምን ንእትፈትዎም ሰባትን ንዕድመ ምሉእ ተኸላኸሉ። እቲ Centers for Disease Control & Prevention (CDC፣ ማዕከል ቊጽጽርን ምኽልኻልን ሕማም) ኩሎም ዕሽላት፣ ህጻናት፣ ዓባይቲ ክሳብ 59 ዓመት ዝዕድሚኦም ከምኡውን ዓባይቲ 60 ዓመትን ልዕሊኡን ንረኽሲ ልዑል ሓዲጋ ዘለዎም ክታበት ሄፔታይቲስ ቢ ክወስዱ ይመክር። ካብ ኣሜሪካ ወጻኢ፣ World Health Organization (ውድብ ጥዕና ዓለም) ኩሎም ዕሽላት፣ ህጻናት፣ መንእሰያት ክሳብ 18 ዓመት ዝዕድሚኦምን ልዑል ሓዲጋ ዘለዎም ዓባይትን ነቲ ክታበት ክወስዱ ይመክር። ንዕድመ ምሉእ ዝኾነ መከላኸሊ ውሑድ ክታበት ጥራይ ከም ዝወስድ ኣይትረስዑ!

ሄፔታይቲስ ቢ ብኸመይ እዩ ዝመሓላለፍ?

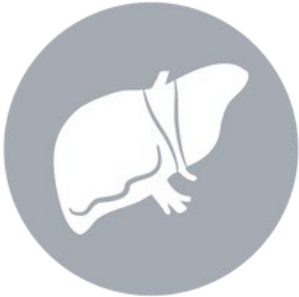
ሄፔታይቲስ ቢ ብዝተለኸፈ ደምን ፈሳሲ ኣካላትን እዩ ዝመሓላለፍ። እዚ ድማ ብቐጥታ ምትንኻፍ ደምን ብዘይወሑስ ጾታዊ ርክብ፣ ዘይሕጋዊ ኣጠቓቕማ ሓሽሽ፣ ከምኡውን ካብ ሓንቲ ዝተለኸፈት ሰበይቲ ናብ ሓድሽ ዝተወልደ ውላዳ ይመሓለፍ ኣብ እዋን ጥንሲ ወይ ሕርሲ ከጋጥም ይኸእል።

ሄፔታይቲስ ቢ ብኸምዚ ዝስዕብ ክላባዕ ይኸእል፡-

- ቀጥታዊ ርክብ ምስ ዝተለኸፈ ደም
- ዘይወሑስ ጾታዊ ርክብ
- ረሳሕ ወይ ዘይተጸረየ መርፍእ (IV ኣጠቓቕማ መድሃኒት፣ ንቕሳት/ምውጋእ መርፍእ)
- ምስ ዝተለኸፈ ሰብ ኣብ ዝሃ ምንባር ዝተለኸፈት ሰበይቲ
- ናብ ሓድሽ ዝተወልደ ውላዳ ይመሓለፍ ኣብ እዋን ጥንሲ ወይ ሕርሲ
- መላጸን ብራሽ ስኒን መቐረጺ ጽፍሪን ሽምዓን ወይ ስልማት ኣካላት ምስ ዝተለኸፈ ሰብ ምክፋል
- ካብ ዝተለኸፈ ሰብ ዝነኸሶ ሰብ
- ኣብ ወሰን ጽርግያ ሓካይም ስኒን ሓካይምን ጸጉሪ ርእስን ዝጥቀሙሉ ዘይተጸረዩ መሳርሒታት

ሄፔታይቲስ ቢ ብኸምዚ ዝስዕብ ክላባዕ ኣይክእልን፡-

- ኣብ ምዕጉርቲ ወይ ከንፈር ምስዓም
- ምስዓል ወይ ምሕንጣስ
- ተራ ርክብ ከም ምሕቋፍ፣ ኢድ ምጭብባጥ፣ ወይ ኢድ ምንቕናቕ
- ብሓደ ዝተለኸፈ ውልቀሰብ ዝተዳለወ መግቢ ምብላዕ ወይ ምስ ዝተለኸፈ ውልቀሰብ ምግቢ ምብላዕ

መን እዩ ንሄፓታይቲስ ቢ ዝያዳ ሓደጋ ዘለዎ?

- ብ HBV ካብ ዝተለኸፈ ኣዴታት ዝውለዱ ህጻናት
- ምስ ሓደ ብሕዳር ሕማም ዝተለኸፈ ውልቀሰብ ብቐረባ ኣብ ዝሃ ዝነበሩ ሰባት
- ካብ HBV ዝሰፈነላ ሃገር ዝተረከቡ ህጻናት
- ኣብ ውሽጢ 6- ወርሒ መከላኸሊ ዘይበሉ ጾታዊ ርክብ ዝፍጽሙ ወይ ካብ ሓደ ንላዕሊ ጾታዊ መጻምድቲ ዝሕዙ ውልቀሰባት
- ብጾታዊ ርክብ ዝመሓላለፍ ሕማም (STD) ከምዘለዎም ዝተረጋገጸ ሰባት
- ምስ ደቂ ተባዕትዮ ጾታዊ ርክብ ዝፍጽሙ ደቂ ተባዕትዮ
- መርፍእን ስሪንጋታትን ዝካፈሉ ውልቀሰባት
- ወሃብቲ ከንክን ጥዕናን ህጽጽ ረድኤትን ዝህቡ ሰባት
- ዳያሊሲስ ኩሊት ዝገብሩ ሰባት
- ኣብ ትካላዊ ምድላው ዝነበሩ ወይ ዝሰርሑ ውልቀሰባት፣ ከም ቤት ማእሰርቲ ወይ ናይ ጉጅለ ዝሃ

ተወሳኺ ምንጭታት ሄፔታይቲስ ቢ (ብእንግሊዝኛ)

- Hepatitis B Foundation: <http://www.hepb.org>
- CDC Division of Viral Hepatitis (ክፋል ቫይራል ሄፓታይቲስ)፡- <https://www.cdc.gov/hepatitis/>
- World Health Organization: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs204/en/>
- Immunization Action Coalition: <http://www.immunize.org>